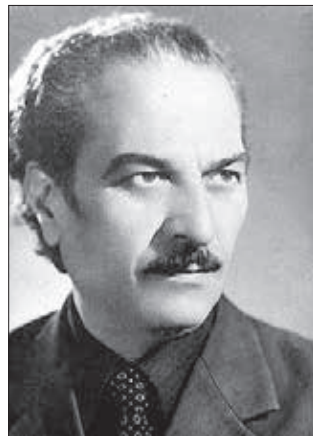

Ona “Cahandar ağa” – deyə müraciət edirdilər. Xalq artisti Ələddin Abbasov bu haqqı qazanmışdı. “Dəli Kür”ün Cahandar ağası onun ifasında çox uğurlu alınmışdı. Xalq yazıçısı İsmayıl Şıxlının “Dəli Kür” romanı nəşr olunduğu vaxtdan böyük oxucu marağına səbəb oldu. Kinorejissor, Əməkdar incəsənət xadimi Hüseyn Seyidzadə İsmayıl Şıxlı ilə birgə yazdığı ssenari əsasında çəkdiyi eyniadlı filmə baş rolu Ələddin Abbasova həvalə etmişdi. Səbəbkar isə Xalq artisti Adil İsgəndərov olmuşdu. Əslində, rejissor Adil müəllimi bu rola çəkmək istəyirdi. Amma...

Ekranımızın Cahandar ağası

O vaxt kinostudiyaya rəhbərlik edən Adil İsgəndərov deyib ki, məndən Cahandar ağa olmaz, amma Gəncə Teatrında Cahandar ağa var. Adil İsgəndərov onu Gəncə Teatrının səhnəsində “Dəli Kür” tamaşasında Cahandar ağa rolunda görmüşdü. Rola ondan başqa altı aktyor sınağa çəkilib, keçməyiblər. Axırda əsərin müəllifi İsmayıl Şıxlı rejissordan: “Nooldu, ay Seyid, bu boyda Azərbaycanda Cahandar ağanı oynayacaq bir adam tapmadın?” – soruşanda, rejissor 47 yaşlı Ələddin Abbasovu göstərərək: “Bax bu oğlan oynayacaq” – deyib. İsmayıl Şıxlı aktyora öləri bir nəzər salıb, narazı halda başını bulayıb gedir. Sınaq çəkilişlərinə baxandan sonra isə müəllif: xalis Cahandardır – deyib.

Ələddin Abbasov haqqında bu yazını ona görə Cahandar ağa obrazından başladım ki, aktyoru bu rol məşhurlaşdırdı, onu tamaşaçılara daha çox sevdirdi.

Ələddin Abbasovun maraqlı həyat və yaradıcılıq yolu olmuşdur. O, 1922-ci ilin mayında Gəncədə doğulub. Ailədə dörd qardaş, iki bacı olublar. Evin kiçiyi Ələddin Abbasov olub. Yeniyetmə çaqların-

dan sənətə olan həvəsi onu 15 yaşında Gəncə Dövlət Dram Teatrının nəzdindəki aktyor studiyasına gətirib. İkillik teatr təhsili almaqla yanaşı, repertuardakı tamaşalarda kütləvi səhnələrdə çıxış edib. 1939-cu ildən peşəkar aktyor kimi həyatını bütünlüklə bu teatrda bağlayıb.

Teatr adı gələndə əsəbiləşən atası Aslan bəy ağlına belə gətirməyib ki, oğlu nə vaxtsa aktyorluq edəcək. Oğlunu səhnədən, qeyri-ciddi hesab etdiyi sənətdən ayıra bilməyən ata çarəsiz şəkildə xeyir-dua verib deyir: “Aktyor olursan ol, amma qapı ağzında niza tutanından olma, yaxşısından ol”.

1941-ci ildə o, 19 yaşı olanda böyük qardaşı ilə birgə cəbhəyə gedib. Mühəribənin sonuna qədər vuruşub, döyüş yoldaşları ilə nəfəslərini dərməyə imkan tapan kimi səhnədən bir hissəsini səhnəyə çevirib, onlara Otellonun monoloqunu, Vaqifin şeirlərini deyərmiş. Mühəribə bitəndən sonra, o, sağ-salamat geri qayıtsa da, qardaşı cəbhədə həlak olub. Mühəribədən sonra teatrda işləməyə başlayan Ələddin 24 yaşında teatrın kassiri Tamara adlı qızla ailə qurub.

Ələddin Abbasov Cəfər Cəbbarlının dramaturgiyasını çox sevib. Onun əsərlərinin tamaşasında baş rolları oynayıb. Dünyaya gələn üç övladının üçünə də Cəbbarlının qəhrəmanlarının adını verib. Böyük oğlunun adı Aydın, digəri Oqtay, qızının adı isə Gültəkindir.

Bir dəfə də Tiflisdə qastrola olanda ona telegram gəlir ki, təcili Bakıya “Onu bağışlamaq olarmı?” filmində Tərlan obrazının sınaqlarına gəlsin. Teatrın direktoru deyib ki, Tiflisə 8 tamaşa gətirmişik, onun yeddisində Ələddin Abbasov baş roldadır. Onu buraxsaq, qastrol baş tutmayacaq. O filmin ssenarisini Məmmədhusəyn Təhmasib yazıb, rejissoru isə qardaşı Rza Təhmasibdir. Rza Ələddin Abbasovu həmin filmin tamaşasını – “Bahar”ı oynayanda görüb bəyənmişdi. Sonradan isə filmə onun yerinə digər aktyor çəkilib. Teatrda Aydın, Qurban, Fərhad, Baxşı, İbad (“Aydın”, “Solğun çiçəklər”, “Nəsrəddin şah”, “1905-ci ildə” və “Almaz” – Cəfər Cəbbarlı), Xanmurad, Ziyad Şahsuvarov, Həsənzadə, Sahib (“Bahar suları”, “Atayevlər ailəsi”, “Sən həmişə mənimləsən” və “Mənim günahım” – İlyas Əfəndiyev), Şükr

Cəfəroğlu (“Qərq edilmiş daşlar”, – İlo Mosaşvili), Frayman, Hakim (“Kəllə” və “Demokslin qılınçı”, Nazim Hikmət), Kassio və Otello (“Otello” – Vilyam Şekspir), Seyran (Namus” – Aleksandr Şirvanzadə), Ləmbidət Pedayə (“Azmış oğul” – Efqon Rannet), Qatır Məmməd (“Qatır Məmməd” – Zeynal Xəlil) və digər rolları oynamışdı.

Ələddin Abbasov 22 filmə çəkilib. Kinoda debütü işə Hüseyn Seyidzadənin 1960-cı ildə çəkdiyi “Koroğlu” filmidir. Amma Cahandar ağa onun yaratdığı ən qiymətli obrazdır. Bu filmin çəkilişləri ilə bağlı maraqlı hadisələr çox olub. Filmin çəkilişləri başlamamış rejissor aktyorlarla cıdra gediblər ki, aktyorlar at çapmağı öyrənsinlər. Hüseyn Seyidzadəni dərd götürüb ki, indi Ələddin Abbasovun Cahandar ağaya layiq at çapması üçün nə qədər

vaxt lazımdır. Ələddin Abbasov heç nə demədən, hələ məşqçi gəlməmiş, atın belinə sıçrayıb, o tərəf – bu tərəfə necə çapırsa, rejissor heyərdən quruyub qalır. Aktyor gülə-gülə atdan düşüb “mən Kəpəzin ələyindən Murova, oradan Hacıkəndə, Samux meşələrinə qədər at çapa-çapa böyümüşəm” – deyir.

Aktyor “Dörd bazar günü”, “Gözlə məni”, “Xatirələr sahilı”, “İşarəni dənizdən gözləyin”, “Köhnə bəra”, “Qatır Məmməd”, “Qatıl günü”, “Qocalar, qocalar”, “Özgə vaxt”, “Məkanın melodiyası” və digər filmlərdə də maraqlı rollar yaradıb.

Xalqın böyük sevgisini qazanmış aktyorun yaradıcılığı dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. O, “Şərəf nişanı”, I-ci dərəcəli “Vətən müharibəsi” ordenləri ilə təltif olunmuş, “Xalq artisti” fəxri adına layiq görülmüşdür. Ə.Əbbasov Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdçüsü idi.

M.MÜKƏRRƏMOĞLU,
“Xalq qəzeti”